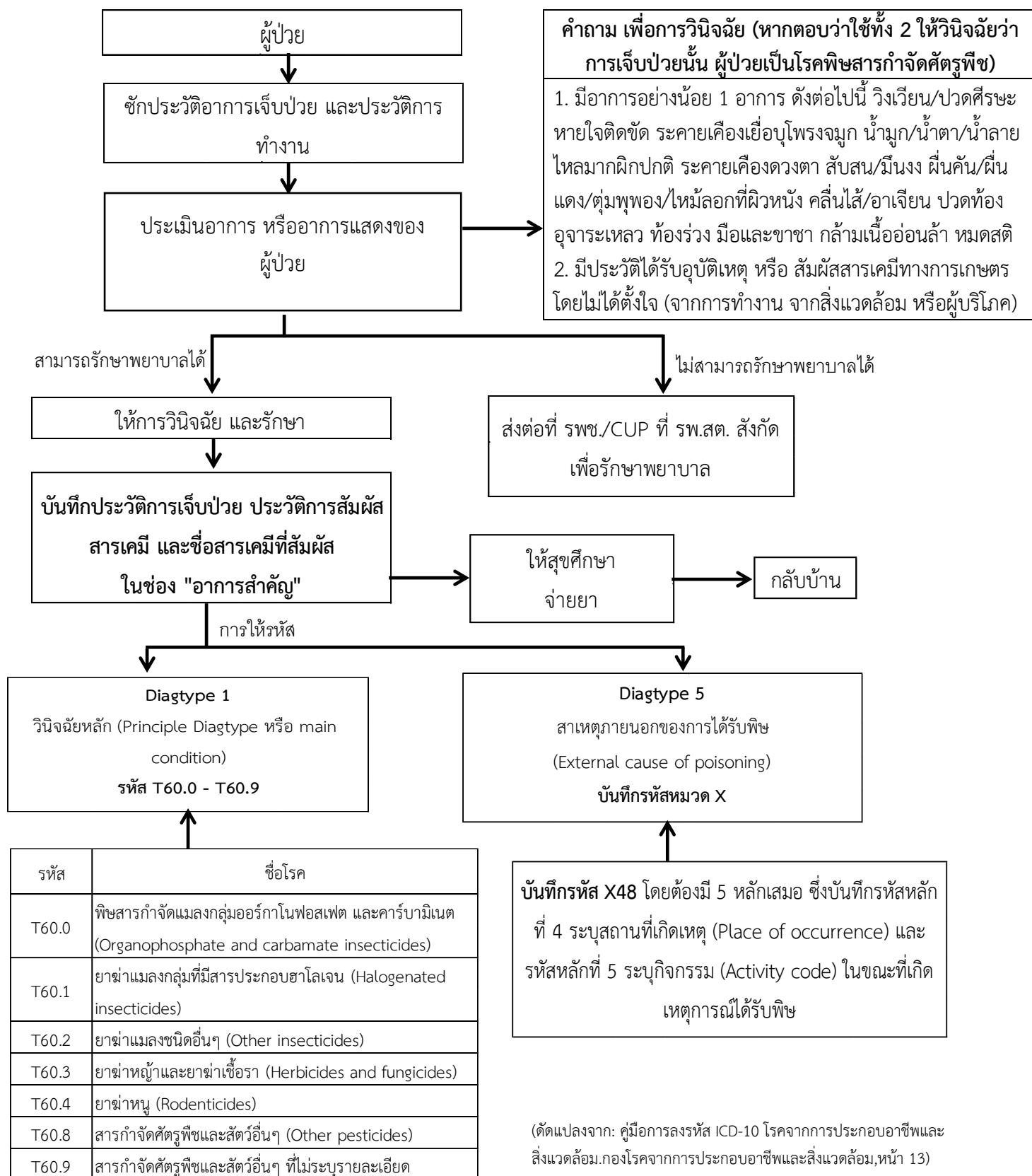

แนวทางการวินิจฉัย และการบันทึกรหัสโรคพิษสารกำจัดศัตรูพืช เชิงรับสำหรับหน่วยบริการปฐมภูมิ

**** ควรแนะนำให้ผู้ป่วย ถ่ายภาพ หรือนำฉลากขวดสารเคมีทางการเกษตรที่ใช้ หรือสัมผัส มาแสดงเพื่อใช้ประกอบการวินิจฉัย และจำแนกชื่อโรค รวมทั้งการบันทึกรหัส ICD10 ****

หมายเหตุ : แนวทางการวินิจฉัย และการบันทึกรหัสโรคพิษสารกำจัดศัตรูพืช ในหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อสอดคล้องตามนโยบายขับเคลื่อนยุติการใช้สารเคมีทางการเกษตร ดังนั้นให้วินิจฉัย และบันทึกข้อมูลผู้ป่วยโรคพิษสารกำจัดศัตรูพืชในทุกกลุ่มทั้งเกษตรกร ผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตร ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากมลพิษ รวมทั้งผู้บริโภคที่เข้ารับบริการในหน่วยบริการปฐมภูมิ

เอกสารชี้แจง

แนวทางการวินิจฉัย และการบันทึกรหัสโรคจากพิษสารกำจัดศัตรูพืช ในหน่วยบริการปฐมภูมิ

การดำเนินการพัฒนาแนวทางการวินิจฉัย และการบันทึกรหัสโรคจากพิษสารกำจัดศัตรูพืช ในหน่วยบริการปฐมภูมิ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยบริการปฐมภูมิสามารถดำเนินงานตามแนวทางการวินิจฉัย และสามารถบันทึกรหัส ICD-10 โรคพิษสารกำจัดศัตรูพืช ได้อย่างถูกต้อง เพื่อเป็นข้อมูลขับเคลื่อนมาตรการยุติการใช้สารเคมีทางการเกษตร ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากมลพิษ รวมทั้งผู้บริโภค

การวินิจฉัยโรคพิษสารกำจัดศัตรูพืช

นิยามผู้ป่วยพิษสารกำจัดศัตรูพืช หมายถึง ผู้ป่วยที่มีประวัติสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (T60.0-T60.9) โดยไม่ได้ตั้งใจ และมีอาการอย่างน้อย 1 อาการ ดังต่อไปนี้ เวียน/ปวดศีรษะ หายใจติดขัด ระคายเคืองเยื่อบุโพรงจมูก น้ำมูก/น้ำตา/น้ำลายไหลมากผิดปกติ ระคายเคืองดวงตา สับสน/มึนงง ผื่นคัน/ผื่นแดง/ตุ่มพุพอง/ไหม้ลอกที่ผิวหนัง คลื่นไส้/อาเจียน ปวดท้อง อูจาระเหลว ท้องร่วง มือและขาชา กล้ามเนื้ออ่อนล้า หมดสติ โดยยกเว้นผู้ป่วยที่สัมผัสสารเคมีเนื่องจากตั้งใจทำร้ายตนเอง หรือถูกผู้อื่นตั้งใจทำร้าย

ผู้ป่วยที่ถูกรายงานโรคพิษสารกำจัดศัตรูพืช หมายถึง ผู้ป่วยที่มารับบริการที่สถานพยาบาล และมีการบันทึกรหัส ICD-10 ของโรคพิษสารกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ T60.0-T60.9 ในการวินิจฉัยโรคหลัก (Principle diagnosis) ร่วมกับ X48 ในการระบุสาเหตุภายนอก (External cause)

ตารางที่ 1 ตัวอย่างชื่อสามัญ ชื่อการค้า และรหัส ICD-10 ของคลอร์ไพริฟอส (Chlorpyrifos) พาราควอต (Paraquat) และไกลโฟเซต (Glyphosate)

ชื่อสามัญ	ชื่อการค้าที่พบบ่อย	รหัส ICD-10
คลอร์ไพริฟอส (Chlorpyrifos)	คลอร์ไพริฟอส	T60.0
	คลอร์ไพริฟอส 40	
	คลอร์ไพริฟอสน้อยวิน	
	เดก้า	
	ลอร์สแบน	
	แอ็ดบอมส์	
	โคออน	
	ลอร์เลส	
	คลอริดิน 40	
	คอสมิก 40	
พาราควอต (Paraquat)	พาราควอต	T60.3
	กรัมม็อกโซน	
	ม็อกโซน	
	ดาราโซน (สารกำจัดวัชพืช ตราหมาแดง)	
	น็อกโซน	
	ไบโอโซน	

ตารางที่ 1 ตัวอย่างชื่อสามัญ ชื่อการค้า ละรหัส ICD-10 ของคลอร์ไพริฟอส (Chlorpyrifos) พาราควอต (Paraquat) และไกลโฟเซต (Glyphosate) (ต่อ)

ชื่อสามัญ	ชื่อการค้าที่พบบ่อย	รหัส ICD-10
ไกลโฟเซต (Glyphosate)	ราวดีอัฟ	T60.3
	วันอัฟ	
	ทัชดาวน์	
	สปาร์ค	
	ไกลโฟเซท	
	ไกลโฟเซท 48	
	ไฟท์อัฟ	
	มาร์เก็ต (สารกำจัดวัชพืช ตราหมาแดง)	
	ดามาร์ค 48 (สารกำจัดวัชพืช ตราหมาแดง)	
	เรตด็อกพลัส (สารกำจัดวัชพืช ตราหมาแดง)	

การบันทึกรหัส ICD-10 โรคพิษสารกำจัดศัตรูพืช

การบันทึกรหัส ICD-10 โรคพิษสารกำจัดศัตรูพืช กำหนดให้ระบุประวัติการสัมผัสสารเคมีทางการเกษตร และชื่อสารเคมีในช่องอาการสำคัญ ทำการบันทึกรหัส ICD-10 (T60.0 – T60.9) ลงในการวินิจฉัยหลัก (Principle diagnosis) ซึ่งรหัสการได้รับพิษสารกำจัดศัตรูพืชจะประกอบด้วยรหัสตัวอักษร T และตัวเลข 3 หลัก (ตารางที่ 2) จากนั้นทำการบันทึก Diagtype 5 สาเหตุภายนอกของการได้รับพิษ (External cause of poisoning) ด้วยการให้รหัส X48 ซึ่งหมายถึง Accidental poisoning by and exposure to pesticide

เพื่อจำแนกเหตุการณ์และสภาวะแวดล้อมที่เป็นสาเหตุของการเป็นพิษ ซึ่งการให้รหัส Diagtype 5 จะสามารถทราบถึงสาเหตุ สถานที่เกิดเหตุ และกิจกรรมขณะได้รับพิษ การให้รหัส Diagtype 5 กำหนดให้ลงรหัสให้ครบ 5 หลักเสมอ (ตารางที่ 3) เนื่องด้วยการเฝ้าระวังโรคพิษสารกำจัดศัตรูพืชมีกลุ่มเป้าหมายทั้งเกษตรกรและประชาชน ดังนั้นจึงควรบันทึกสถานที่เกิดเหตุ (หลักที่ 4) และกิจกรรมที่ทำขณะได้รับพิษ (หลักที่ 5) ตามการเกิดเหตุการณ์

ตารางที่ 2 ตัวอย่างรหัส ICD-10 ในการวินิจฉัยหลัก (Principle diagnosis) โรคพิษสารกำจัดศัตรูพืช

หลักที่	1	2	3	จุด	4	
รหัส	ตัวอักษร	ตัวเลข	ตัวเลข	.	ตัวเลข	
	T	6	0	.	0	Organophosphate and carbamate insecticides
	T	6	0	.	3	Herbicides and fungicides

(ดัดแปลงจาก: คู่มือการชั่งประวัติ การวินิจฉัย และการให้รหัสโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมตามระบบ ICD-10 เบื้องต้น สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ราชบุรี, หน้า 42)

โดย

รหัสหลักที่ 1 เป็นตัวอักษรแสดงถึงหมวดหมู่ของเหตุการณ์และสภาวะแวดล้อมที่เป็นสาเหตุ
หมวดหมู่ X

รหัสหลักที่ 2, 3 เป็นตัวเลขแสดงถึงสาเหตุภายนอกของการบาดเจ็บ

รหัสหลักที่ 4 เป็นตัวเลขแสดงถึงสถานที่เกิดเหตุ (Place of occurrence) ประกอบด้วย

ตัวเลข	สถานที่เกิดเหตุ
0	บ้าน
1	สถานที่พักผ่อน รวบรวม เช่น หอพัก เรือนจำ สถานสงเคราะห์
2	โรงเรียน สถานที่อื่น และพื้นที่สาธารณะ เช่น หอประชุม โรงพยาบาล
3	สนามกีฬาและพื้นที่เล่นกีฬา
4	ถนนและทางหลวง
5	พื้นที่การค้าและการบริการ เช่น สนามบิน ธนาคาร ตลาด
6	พื้นที่อุตสาหกรรมและก่อสร้าง เช่น เหมืองอยู่ต่อเรือ
7	ไร่นา
8	สถานที่อื่นที่ระบุรายละเอียด เช่น ชายหาด เนินเขา สวนสัตว์
9	สถานที่ไม่ระบุรายละเอียด

รหัสหลักที่ 5 เป็นตัวเลขแสดงถึงกิจกรรม (Activity Code) ประกอบด้วย

ตัวเลข	กิจกรรม (Activity Code)
0	ขณะทำกิจกรรมกีฬา
1	ขณะทำกิจกรรมยามว่าง
2	ขณะทำงานเพื่อรายได้
3	ขณะทำงานประเภทอื่น เช่น ทำครัว ดูแลเด็กและญาติ
4	ขณะพักผ่อน หลับ รับประทานอาหาร หรือประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน
8	ขณะทำกิจกรรมอื่นที่ระบุรายละเอียด
9	ขณะทำกิจกรรมที่ไม่ระบุรายละเอียด

ตารางที่ 3 ตัวอย่างรหัส ICD-10 ในการบันทึก Diagtype 5 สาเหตุภายนอกของการได้รับพิษ (External cause of poisoning) โรคพิษสารกำจัดศัตรูพืช

หลักที่	1	2	3	จุด	4	5
รหัส	X	ตัวเลข	ตัวเลข	.	ตัวเลข	ตัวเลข
					(ระบุสถานที่เกิดเหตุ)	(กิจกรรมขณะได้รับพิษ)
	X	4	8	.	7	2

(ดัดแปลงจาก: คู่มือการซักประวัติ การวินิจฉัย และการให้รหัสโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมตามระบบ ICD-10 เบื้องต้น สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล.สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ราชบุรี, หน้า 42)

ตัวอย่างการบันทึกรหัส

ตัวอย่างที่ 1	ชาย อายุ 35 ปี รับจ้างฉีดพ่นสารเคมีทางการเกษตร “เต้า” ที่แปลงปลูก คะน้า เพื่อกำจัดศัตรูพืช หลังฉีดมีผื่นแดงบริเวณแขน และมือ	
	แพทย์วินิจฉัย	Coder ให้รหัส
อาการสำคัญ	รับสัมผัสสารเคมีคลอร์ไพริฟอส มีอาการผื่นแดงบริเวณแขนและมือ หลังฉีดพ่น	
การวินิจฉัยหลัก (Principle Diagnosis) (Diagtype 1)	Organophosphate insecticides poisoning	T60.0 พิษจากสารกำจัดศัตรูพืช
การวินิจฉัยอื่นๆ	-	-
สาเหตุภายนอก (Diagtype 5)	อุบัติเหตุจากยาฆ่าศัตรูพืชและสัตว์ ขณะทำงานรับจ้างฉีดพ่น สารกำจัด วัชพืชในแปลงคะน้า	X48.72 การเป็นพิษโดยอุบัติเหตุจาก ยาฆ่าศัตรูพืชและสัตว์ ขณะทำงาน ทำงานเพื่อรายได้ ที่แปลงปลูกคะน้า

คำอธิบายตัวอย่างที่ 1

ลงรหัส T60.0 และ X48.72 หมายถึงผู้สัมผัสได้รับพิษจากสารเคมีกลุ่ม Organophosphate หรือ carbamate โดยไม่ได้ตั้งใจ ที่ไร่นา ขณะทำงานเพื่อหารายได้ โดยจากตาราง เต้า คือชื่อการค้าของสารเคมี คลอร์ไพริฟอส

ตัวอย่างที่ 2	เด็กชาย อายุ 8 ปี เดินไปโรงเรียนผ่านนาข้าว ขณะมีการฉีดพ่นยาฆ่าแมลง “อะบาเมคติน” มีอาการวิงเวียนศีรษะ น้ำตาไหลมาก	
	แพทย์วินิจฉัย	Coder ให้รหัส
อาการสำคัญ	เดินไปโรงเรียนรับสัมผัส ยาฆ่าแมลงอะบาเมคติน มีอาการ วิงเวียนศีรษะ น้ำตาไหลมาก	
การวินิจฉัยหลัก (Principle Diagnosis) (Diagtype 1)	Organophosphate insecticides poisoning	T60.0 พิษจากสารกำจัดศัตรูพืช
การวินิจฉัยอื่นๆ	-	-
สาเหตุภายนอก (Diagtype 5)	อุบัติเหตุจากยาฆ่าศัตรูพืชและสัตว์ ที่ไร่นา ขณะประกอบกิจกรรมใน ชีวิตประจำวัน	X48.74 การเป็นพิษโดยอุบัติเหตุจาก ยาฆ่าศัตรูพืชและสัตว์ ขณะประกอบ กิจกรรมในชีวิตประจำวันในนาข้าว

คำอธิบายตัวอย่างที่ 2

กรณีลงรหัส T60.0 และ X48.74 หมายถึง ผู้สัมผัสได้รับพิษจากสารเคมีกลุ่ม Organophosphate หรือ carbamate ที่ไร่นา ขณะประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน (เช่น เด็กเดินไปโรงเรียนผ่านนาข้าวที่ฉีดพ่น สารเคมี) โดยชักประวัติ หรือเจ้าหน้าที่ทราบว่าในพื้นที่มีการระบาดของเพลี้ย ซึ่งส่วนใหญ่่นาข้าวจะฉีดพ่น อะบาเมคตินเพื่อกำจัดเพลี้ย

ตัวอย่างที่ 3	หญิง อายุ 47 ปี มีอาการผื่นแดง คัน เริ่มมีอาการขณะล้างผักคะน้า เพื่อประกอบอาหารที่บ้านพัก	
	แพทย์วินิจฉัย	Coder ให้รหัส
อาการสำคัญ	ล้างผักคะน้า รับสัมผัสสารโบฟูราน มีอาการผื่นแดง คัน	
การวินิจฉัยหลัก (Principle Diagnosis) (Diagtype 1)	Organophosphate insecticides poisoning	T60.0 พิษจากสารกำจัดศัตรูพืช
การวินิจฉัยอื่นๆ	-	-
สาเหตุภายนอก (Diagtype 5)	อุบัติเหตุจากยาฆ่าศัตรูพืชและสัตว์ ที่บ้าน ขณะทำครัว	X48.03 การเป็นพิษโดยอุบัติเหตุจาก ยาฆ่าศัตรูพืชและสัตว์ ที่บ้าน ขณะทำ ครัว

คำอธิบายตัวอย่างที่ 3

กรณีรหัส T60.0 และ X48.03 หมายถึงผู้สัมผัสได้รับพิษจากสารเคมีกลุ่ม Organophosphate หรือ carbamate ที่บ้าน ขณะทำครัว (เช่น แม่บ้านกำลังประกอบอาหารสัมผัสสารเคมีขณะล้างผัก) ซึ่งในตัวอย่าง ที่ 3 นี้ค่อนข้างยากในการระบุสารเคมี อาจต้องถามรายละเอียดมากขึ้นเกี่ยวกับชนิดของผัก และคันเพิ่มเติม ว่าส่วนใหญ่ฉีดพ่นสารเคมีกลุ่มไหน

ตัวอย่างที่ 4	ชาย อายุ 57 ปี ให้ประวัติว่าตม้ที่บ้าน จากน้ำในแกลอนไม่มีฉลากและซื้อติดไว้ ตม้ไปประมาณ 2 แก้ว จากนั้นมีอาการชาในปาก แสบลิ้นและเหงือก ไม่มีแผล ในปาก มีคลื่นไส้ ปวดท้อง จากการสอบถามพบว่า เป็นแกลอนยาฆ่าหญ้าพาราควอตที่เพื่อนบ้านนำมาใส่น้ำเพื่อไปทำการเกษตรต่อ	
	แพทย์วินิจฉัย	Coder ให้รหัส
อาการสำคัญ	กินพาราควอตโดยไม่ตั้งใจ มีอาการชาใน ปาก แสบลิ้นและเหงือก คลื่นไส้ ปวดท้อง	
การวินิจฉัยหลัก (Principle Diagnosis) (Diagtype 1)	Herbicides poisoning	T60.3 พิษจากสารกำจัดวัชพืช
การวินิจฉัยอื่นๆ	-	-
สาเหตุภายนอก (Diagtype 5)	อุบัติเหตุจากสารกำจัดวัชพืชที่บ้าน ขณะ ประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน	X48.04 การเป็นพิษโดยอุบัติเหตุ จากสารกำจัดวัชพืช ที่บ้าน ขณะ ประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

คำอธิบายตัวอย่างที่ 4

กรณีรหัส T60.0 และ X48.04 หมายถึง ผู้สัมผัสได้รับพิษจากสารเคมีกลุ่ม Herbicides หรือ สารกำจัดวัชพืช โดยไม่ได้ตั้งใจ ที่บ้าน ขณะประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

หมายเหตุ : ต้องใช้ข้อมูลจากการซักประวัติในการระบุสารเคมีกลุ่มไหน ชนิดไหน และ สาเหตุการสัมผัสพิษ